

การจัดการท่องเที่ยวโดยใช้ธรรมนูญชุมชน : กรณีศึกษาดำบลลานข่อย
อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง
**The Tourism Management by Constitution Law: A Case Study of Tambon
Lankhoi in Paphayom district of Patthalung province**

วิวัฒน์ ฤทธิมา¹,
ศิริชัย กุมารจันทร์^{2*} และ วิลาสินี ธนพิทักษ์³

¹มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

^{2,3} มหาวิทยาลัยทักษิณ

**Wiwat Rittima¹,
Sirichai Kumanchan^{2*} and Wilasinee Thanapitak³**

¹Prince of Songkla University, Trang Campus ^{2,3}Thaksin University, Thailand

*Corresponding Author E-mail: Sirichai@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดพัทลุงได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 จึงจำเป็นที่จะต้องมีการเพิ่มความแข็งแกร่งให้การท่องเที่ยวชุมชนให้สามารถฟื้นตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อที่จะก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน วิเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยว และกำหนดเป็นธรรมนูญการท่องเที่ยวชุมชนพื้นที่ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง โดยศึกษาจากข้อมูลเอกสาร กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจำนวน 59 คน และการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ จำนวน 5 ครั้ง ในการศึกษาครั้งนี้มีกฎหมายที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นสำคัญได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2551 และแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จากการศึกษาพบว่าการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนเป็นการสร้างความสมดุลระหว่างทรัพยากรการท่องเที่ยว สังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตและก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณค่า ในการจัดการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพที่ดีนั้นจำเป็นต้องมีการร่างเป็นธรรมนูญการท่องเที่ยวชุมชนซึ่งถือเป็นการกำหนดข้อตกลงหรือแนวทางพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนและปฏิบัติร่วมกันในการบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

* วันที่รับบทความ : 1 กุมภาพันธ์ 2567; วันแก้ไขบทความ 17 มีนาคม 2567; วันตอบรับบทความ : 18 มีนาคม 2567

Received: February 1 2024; Revised: March 17 2024; Accepted: March 18 2024

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนพื้นที่ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง อย่างยั่งยืน

จะต้องสร้างกลไกและกำหนดระบบบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างสมดุล ภายใต้การสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของชุมชน จัดระบบให้เกื้อกูลกันระหว่าง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

คำสำคัญ: ธรรมนูญชุมชน; การจัดการท่องเที่ยวชุมชน; การมีส่วนร่วม

Abstract

The country's economic development is significantly influenced by tourism, which is regarded as a significant engine for the economy. The management of community tourism in Phatthalung province has been impacted by the COVID-19 pandemic. As a result, strengthening community tourism is necessary to ensure its effective recovery. in order to provide jobs and generate revenue for the community population.

The research aims to study community tourism management. Analysis of tourism management models and the establishment of a constitution for community tourism in the Lan Khoi Subdistrict area, Pa Phayom District, Phatthalung Province . This research uses document analysis and literature review. A sample group of 59 people discussed information and organised 5 local meetings. The research conducted analysed several major laws, including the Constitution of the Kingdom of Thailand of 2017, Tourism Authority of Thailand Act of 1979, Tourism Business and Tour Guide Act of 2008, and amendments. National Tourism Policy Act of 2008 and its amendments.

According to the study, community tourism management fosters important learning while balancing the resources of tourism with the needs of society, culture, and way of life. A community tourism constitution, which is considered as an agreement or established guidelines for creating community tourist management and collaborative practice in managing community tourism, must be drafted in order to manage tourism effectively. A balanced community tourism management system needs to be developed, along with a methodology. Through support from the public sector, which includes involvement from the community and local government organisations Establish a structure of support between the community's natural, social, and economic resources.

Keywords: Community Constitution; Community Tourism Management; Participation

บทนำ

การท่องเที่ยวได้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากนำไปสู่การสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้และช่วยกระจายรายได้สู่ประชาชน โดยการท่องเที่ยวนั้นก่อให้เกิดรายได้และถือเป็นรายได้ลำดับหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากสินค้าและบริการอื่น ๆ รายได้จากการท่องเที่ยวจะมีผลทวีคูณในการสร้างรายได้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดผลผลิตของประเทศมีมูลค่าเพิ่ม ส่งผลให้ประเทศไทยได้ดำเนินการกำหนดนโยบายว่าด้วยการพัฒนาการบริการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของเอเชีย

ซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายหลักในการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค ที่พัก สาธารณสุขพื้นฐาน การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายการเสนอวัฒนธรรมไทยที่เป็นเอกลักษณ์ การกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวและการต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรีโดยมีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและบรรลุเป้าหมายได้ประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่ายอย่างเป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550) ปัจจุบันการท่องเที่ยวได้เข้ามามีบทบาทภายในชุมชนมากขึ้น เนื่องจากกระแสการท่องเที่ยวในแบบเดิม ๆ จากนักท่องเที่ยวแบบกลุ่ม (mass tourism) นั้นถูกเข้ามาแทนที่ด้วยนักท่องเที่ยวแบบ Nich market ที่เน้นการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มมากขึ้นทำให้การท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ๆ ได้รับความสนใจ เกิดเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งมีการจัดการโดยชุมชนในการดูแลการท่องเที่ยวของตนเอง ดูแลทรัพยากรของตนเองและผลประโยชน์ร่วมกันภายในชุมชน ประกอบกับนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาลไทยที่มุ่งส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชนและนำเงินตราเข้าสู่ประเทศได้อย่างมหาศาล

ทั้งนี้การท่องเที่ยวโดยชุมชน (community base sustainable tourism) จึงถือเป็นรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ก่อให้เกิดการพัฒนาสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น และปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนในชุมชนให้มีความรู้สึกรักและหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์ ฟื้นฟูและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีจิตสำนึก เนื่องจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน (community base sustainable tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชนจัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวย่อมอยู่ภายใต้หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2551 และแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นต้น โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกันทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมโดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการทั้งนี้ทั้งนั้นต้องได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับบริบทของชุมชนมากที่สุด ตลอดจนการท่องเที่ยวยังสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเงื่อนไขและสร้างโอกาสให้องค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางแผนทิศทางการพัฒนาชุมชนของคนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีแนวโน้มว่าการท่องเที่ยวจะรุกคืบเข้าไปถึงหรือต้องการ

เปิดเผยชุมชนของตนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างให้มีการสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรและกระจายอำนาจการตัดสินใจโดยเน้นความสำคัญของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนไปพร้อมกัน สำหรับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนนั้นยังได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นถือเป็นหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการบริการสาธารณะตามกฎหมาย เพื่อประโยชน์สุขของชุมชนในท้องถิ่นนั้น ๆ รวมถึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นจะช่วยสนองตอบความต้องการและแก้ปัญหาของท้องถิ่นเป็นโรงเรียนประชาธิปไตยในระดับรากแก้วที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองให้ประชาชน ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชุมชนของตนและการเข้ามาบริหารกิจการสาธารณะต่าง ๆ ภายในชุมชนด้วยตนเอง เพื่อยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวชุมชนให้เกิดความเชื่อมั่นต่อนักท่องเที่ยวมาพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันและการบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายพัฒนาและสร้างมาตรฐานการท่องเที่ยวในพื้นที่ต้นแบบและพื้นที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดพัทลุงได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ไปด้วย แม้มีการกำหนดแผนการท่องเที่ยว 4 ปี พ.ศ. 2561-2564 เกี่ยวกับประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดไว้ 5 ประเด็น ซึ่งในยุทธศาสตร์ที่ 2 มุ่งเน้นการพัฒนาสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบเพิ่มคุณค่าครบวงจรที่ยั่งยืน จังหวัดพัทลุงมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่หลากหลายทั้งนิเวศน์ป่าเขา มีศูนย์เรียนรู้ทางการเกษตร มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดสู่ชนรุ่นหลัง มีแหล่งอารยธรรมและแหล่งประวัติศาสตร์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา ผู้คนมีความเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว วิถีชีวิตเหมาะกับการท่องเที่ยวเชิงชุมชนที่มีต้นทุนทางการท่องเที่ยวไม่สูง มีผลิตภัณฑ์ชุมชน อาหารอร่อยหลากหลายที่เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวรู้จักอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุงในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการใช้เส้นทางในลำคลองบ้านท่าसान ท้องที่หมู่ที่ 3 ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ประกอบไปด้วยรีสอร์ต-ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 37 แห่ง มีเรือแคนูท่องเที่ยวอีกประมาณ 800 ลำ มีร้านค้าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น กล้วยฉาบ ไม้กวาดดอกหญ้า ผ้าฝ้ายทอมือ รวมทั้งสิ้น 30 แห่ง นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น น้ำตก อ่างเก็บน้ำ วัด ก็ยังคงได้รับผลกระทบไปด้วย อีกทั้งเมื่อการท่องเที่ยวชุมชนกลับคืนมาจะกลับมาแต่รูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวก็เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะคำนึงถึงความปลอดภัย ภาครัฐยังคงมาตรการในการจำกัดการเดินทาง การเคลื่อนย้ายและการรวมตัวของคนจำนวนมากการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นตัวชูโรงด้านการท่องเที่ยวหลังโควิด ด้านวัฒนธรรมและอาหาร ตลอดจนจุดขายเรื่องความสวยงามของทั้งธรรมชาติที่ได้รับการฟื้นฟูและน้ำใจของคนในชุมชนในการช่วยเหลือเกื้อกูลก็เป็นอีกจุดขายของการท่องเที่ยวชุมชน เพียงแต่ต้อง

เพิ่มมูลค่าจุดขายเดิมให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้นด้วยการการ Upskill Reskill บุคลากรด้านการท่องเที่ยว กำหนดรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน กำหนดธรรมเนียมการท่องเที่ยวชุมชนการทำดิจิทัลแพลตฟอร์มให้เกิดในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มความแข็งแกร่งให้กับการท่องเที่ยวชุมชนให้สามารถพร้อมพื้นที่ตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความยั่งยืนในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่สอดคล้องกับเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ของแผนฟื้นฟูการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ เสริมสภาพคล่อง กระตุ้นการบริโภคภาคประชาชนและสร้างรายได้จากฐานนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีศักยภาพในการใช้จ่ายสูง สร้างสมดุลเชิงโครงสร้างใหม่ เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นเหตุให้คณะผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน วิเคราะห์รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน กำหนดธรรมเนียมการท่องเที่ยวชุมชน ที่นำไปสู่การขับเคลื่อนนวัตกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนลานห้อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุงที่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาสังคมสู่ความเป็นเมืองอัจฉริยะ (smart city) ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาชุมชน จังหวัดและประเทศในการขับเคลื่อนสู่ Thailand 4.0 ภายใต้การอยู่อาศัยที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม คุณภาพชีวิต วิถีชีวิต โดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลภายใต้มาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (sustainable Tourism Management Standard: STMS)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยวชุมชนพื้นที่ตำบลลานห้อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนพื้นที่ตำบลลานห้อย อำเภอป่าพะยอมจังหวัดพัทลุงอย่างยั่งยืน
3. เพื่อศึกษาและกำหนดธรรมเนียมการท่องเที่ยวชุมชนพื้นที่ตำบลลานห้อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุงอย่างยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการท่องเที่ยวโดยใช้ธรรมนุญชุมชน : กรณีศึกษาตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วยกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจำนวน 59 คน ประกอบด้วย นักวิชาการ ข้าราชการและพนักงาน ที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดพัทลุง ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ และผู้แทนภาคประชาชน องค์กรภาคประชาชน ผู้ประกอบการ ชุมชนและวิสาหกิจชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนพื้นที่ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง และมีความเข้าใจถึงการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนพื้นที่ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง สำหรับการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักนั้นผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ทำการออกแบบเครื่องมือโดยการทบทวนวรรณกรรมหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ Item Objective Congruence Index: IOC คณะผู้วิจัยได้ทำการนำเครื่องมือที่ออกแบบไปตรวจสอบ กับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน โดยเกณฑ์การผ่านต้อง มีคะแนน ในข้อไม่ต่ำกว่า 0.5 คะแนน

เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลและการสัมภาษณ์ ดังนี้

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย มีกระบวนการในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์และดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่การดำเนินการออกแบบแบบสัมภาษณ์และกรอบการดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมสำหรับนำไปใช้ ในกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำและกรอบการดำเนินเวทีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม โดยมีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามที่นำมาใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างชัดเจน เนื่องจากข้อคำถามที่มีลักษณะเปิดกว้างมีความยืดหยุ่นมาประกอบในการชี้นำในกระบวนการสัมภาษณ์ โดยที่ลักษณะของข้อคำถามนี้สามารถที่จะปรับเปลี่ยนถ้อยคำหรือให้มีความสอดคล้องกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้การสัมภาษณ์และเข้าร่วมประชุมแบบมีส่วนร่วมแต่ละคนแต่ละกลุ่มตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

3. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน 3 ลักษณะ ได้แก่

3.1 เอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการศึกษาและทบทวนข้อมูลจากเอกสารเป็นการศึกษา นโยบาย มาตรการ กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับ สภาพและลักษณะของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมถึงบริบทพื้นที่ของตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

3.2 รูปแบบของการสัมภาษณ์ โดยใช้รูปแบบของการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

3.3 การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมและการสนทนากลุ่มเจาะจง

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

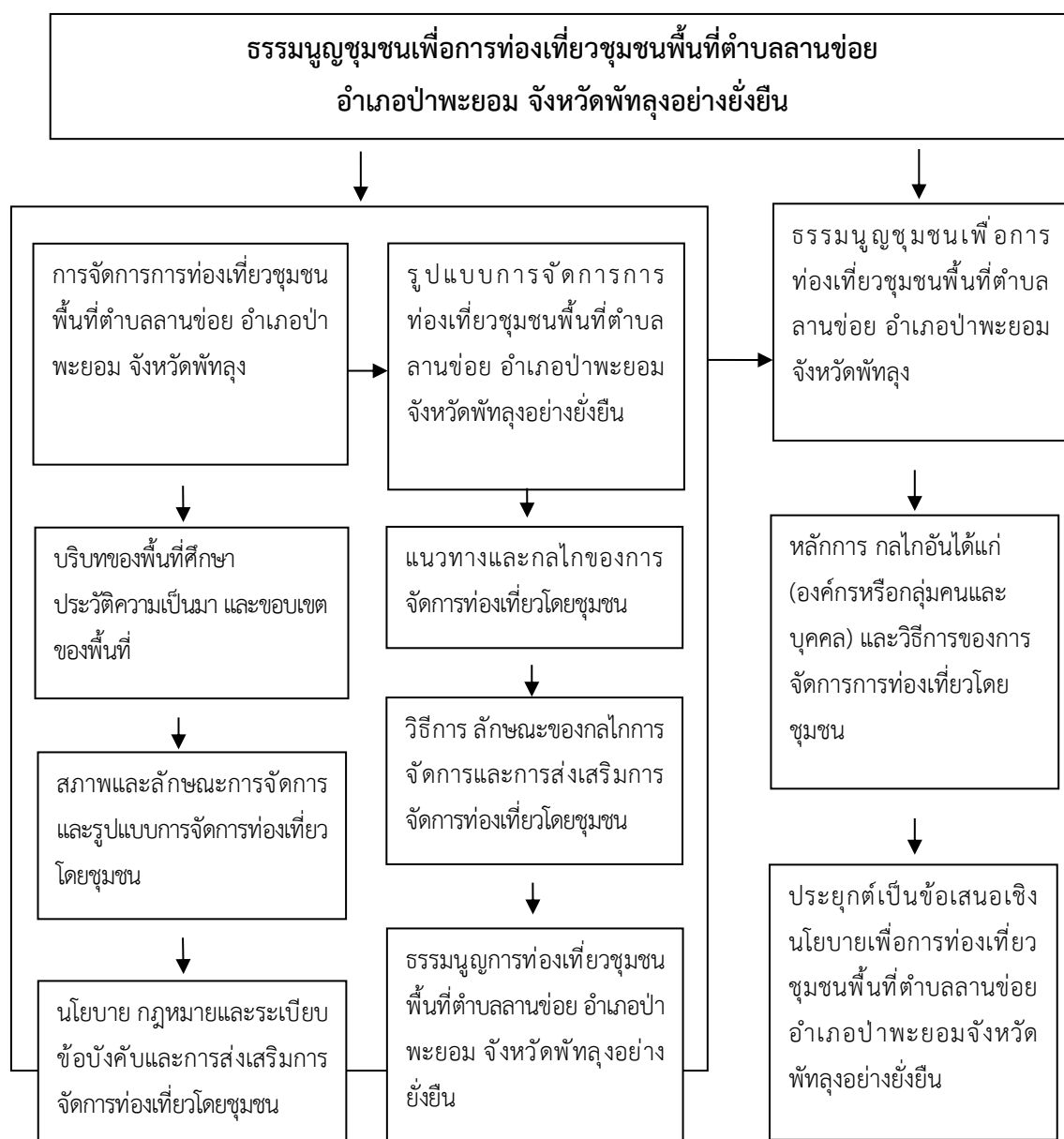
วิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และคลิปเสียง นำมาจัดหมวดหมู่ตามประเด็นที่ได้ทำการศึกษา ดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน โดยใช้หลักกฎหมาย นโยบายจากภาครัฐเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ให้เห็นถึงแนวทางและรูปแบบในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนว่าควรดำเนินการอย่างไรบ้าง

4.2 จัดทำธรรมนูญชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนพื้นที่ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุงอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยใช้ธรรมนูญชุมชน : กรณีศึกษาตำบลลานข่อย อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี สามารถแสดงได้ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ด้านการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนเป็นการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การเรียนรู้รากเหง้าของชุมชนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลระหว่างทรัพยากรการท่องเที่ยว สังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตและก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณค่า ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท และการท่องเที่ยวแบบผจญภัยด้วยการล่องแก่ง สำหรับธรรมนูญการท่องเที่ยวชุมชนถือเป็นการกำหนดข้อตกลงหรือแนวทางพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและปฏิบัติร่วมกันในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน มีการสร้างกลไกและกำหนดระบบบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างสมดุลในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ภายใต้เงื่อนไขการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากการลงพื้นที่ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง มีข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในเชิงนโยบาย ดังนี้

1) วิสัยทัศน์ ได้แก่ การท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง เป็นต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สร้างความรู้ความสามัคคี มีความมั่งคั่งอย่างยั่งยืนให้กับคนในชุมชน

2) พันธกิจ ได้แก่ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน เตรียมความพร้อมในด้านบุคลากรและรูปแบบการบริการเพื่อสนับสนุนการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน อนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชน สร้างเครือข่ายพันธมิตรด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการเรียนรู้ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด รวมถึงการบูรณาการการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง จากการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม

3) เป้าประสงค์ คือพัฒนาการท่องเที่ยวและเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน สร้างความประทับใจต่อนักท่องเที่ยว ผลักดันให้การท่องเที่ยวในชุมชนสู่มาตรฐานที่มีคุณภาพ รวมถึงการสร้างเครือข่ายพันธมิตรด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

4) ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง เน้นสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุงเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

และจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมและการศึกษาข้อมูลเอกสารสามารถสรุปได้ว่าการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนพื้นที่ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุงนั้นแสดงให้เห็นถึงความพร้อมและศักยภาพของชุมชนที่ได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ด้วยการ

ที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน ด้วยกระบวนการที่แสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนเป็นเจ้าของ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจร่วมกัน ก่อให้เกิดการส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองที่นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตที่มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรมเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่าง และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่นและมีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน ซึ่งในการกำหนดธรรมนูญชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุงที่มุ่งสร้างผลกระทบเชิงบวกที่นำไปสู่ความยั่งยืนในการจัดการท่องเที่ยวนั้นจะต้องประกอบไปด้วย ด้านสิ่งแวดล้อมโดยส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดความตระหนักต่อคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติและนำไปสู่การปลูกฝัง ด้านสังคม เพื่อกระตุ้นและพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของชุมชนดีขึ้น ด้านเศรษฐกิจ อันจะนำไปสู่การประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่และเป็นการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ของชุมชน และด้านการอนุรักษ์และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชนตลอดจนพัฒนาเยาวชนให้กล้าคิดกล้าแสดงออกและสืบทอดศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม

สำหรับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนพื้นที่ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุงนั้นแสดงให้เห็นถึงความพร้อมและศักยภาพของชุมชนที่ได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ด้วยการที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน ด้วยกระบวนการที่แสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนเป็นเจ้าของ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจร่วมกันก่ให้เกิดส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองที่นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตที่มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรมเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่นและมีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน วิเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยว และกำหนดเป็นธรรมนูญการท่องเที่ยวชุมชนพื้นที่ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า ในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนพื้นที่ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง อย่างยั่งยืนโดยใช้ธรรมนูญชุมชนนั้นถือเป็นการวางกรอบของการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มุ่งให้ชุมชนเป็นเจ้าของ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองที่มีนักท่องเที่ยวมาศึกษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนของตน นำไปสู่การยกระดับ

คุณภาพชีวิต เกิดความยั่งยืนทางด้าน สิ่งแวดล้อมที่สามารถคงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีการกระจายรายได้สู่ชุมชนและสร้างประโยชน์ต่อชุมชน เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่ตำบลลานห้อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการกำหนดธรรมนูญการท่องเที่ยวชุมชนพื้นที่ตำบลลานห้อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุงอย่างยั่งยืน ซึ่งจะต้องมีความสอดคล้องกับนโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 4 ประการได้แก่ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2546) ซึ่งหากการท่องเที่ยวใดมีลักษณะที่สมบูรณ์ตามองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้น จัดได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่สมบูรณ์ หากขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไป ความสมบูรณ์จะลดน้อยลง จนกลายเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ

ซึ่งในการวางรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวชุมชนโดยใช้ธรรมนูญชุมชนดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น มีความสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติของประเด็นการท่องเที่ยว องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ ซึ่งแผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 6 แผนย่อย ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทย การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค และการพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว นอกจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติของประเด็นการท่องเที่ยวแล้วนั้น ประเทศไทยยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวหลายฉบับ ไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2551 และแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นต้น ซึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ได้มีการกล่าวถึงไว้ในมาตรา 43 โดยการให้สิทธิแก่บุคคลและชุมชนในการร่วมกันอนุรักษ์ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญาศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณี ให้มีการจัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมถึงการจัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชนนอกจากนี้ในวรรค 2 ของมาตรา 43 ยังได้มีการกล่าวอีกว่า สิทธิของบุคคลและชุมชนตามวรรคแรก หมายความว่าสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าการดำเนินการดังกล่าวต้องมีการประสานความร่วมมือกัน ในการจัดการกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ที่เป็นกฎหมายแม่บทแล้วนั้น ยังมีพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2551 ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวควบคู่กับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้มีการให้อำนาจหน้าที่แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจน ทั้งในหมวดที่ 2 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ และหมวดที่ 3 แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์

ร่วมกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้แล้วนั้น พบว่าผลการศึกษา มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ กฎหมายต่าง ๆ รวมถึงนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ ส่วนพระราชบัญญัติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศ ไทยที่ได้มีการนำมาใช้บังคับร่วมด้วย หนึ่งในวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้แก่การ ริเริ่มให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยว และเพื่อพัฒนาปัจจัยพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2551 เป็นพระราชบัญญัติที่มีการตราขึ้นเพื่อให้ ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ปฏิบัติให้มีความเหมาะสมและเอื้อต่อการบริหารราชการของ ส่วนราชการ แต่เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยว และมัคคุเทศก์ พ.ศ.2551 ไม่ได้มีการให้อำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพียงแต่ให้อำนาจแก่ คณะกรรมการเท่านั้น ซึ่งในส่วนนี้อาจจะยังเป็นช่องว่างของกฎหมายที่จำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการ ให้อำนาจหน้าที่แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวด้วย

สำหรับธรรมนูญการท่องเที่ยวชุมชนพื้นที่ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุงอย่างยั่งยืน นั้นถือเป็นการวางกรอบของการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มุ่งให้ชุมชนเป็นเจ้าของ ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนด ทิศทางการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองที่มี นักท่องเที่ยวมาศึกษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนของตน นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิต (ประภาส อธิพนสารถน์, 2546; ปรัชญา เวสารัชช์, 2548) เกิดความยั่งยืนทางด้าน สิ่งแวดล้อมที่สามารถ คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีการกระจายรายได้และสร้างประโยชน์ต่อชุมชน และในการ พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุงจะต้องจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนที่คำนึงถึงความยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในชุมชนตามเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชนที่แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนมีการจัดการอย่างยั่งยืน 2) การท่องเที่ยวโดย ชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิต 3) การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการอนุรักษ์ และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม 4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ และยั่งยืน และ 5) ด้านคุณภาพการบริการและความปลอดภัย เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้ง ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ภารกิจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีขอบข่ายงานที่ กว้างขวางอีกทั้ง พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ฉบับที่ 7 พ.ศ.2562 กำหนดให้องค์การบริหาร ส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยกำหนดให้หน้าที่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ หน้าที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้องจัดทำ และหน้าที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำ นอกจากอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสภา ตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แล้วนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลยังมีอำนาจหน้าที่เพิ่มเติม

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- (1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- (4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นตามความ

จำเป็นและสมควร

- (9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

ซึ่งพบว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้แก่ การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล และการคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่เมื่อพิจารณาในบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวไม่ได้มีการให้อำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงทำให้การบริหารงานบางส่วนถูกปล่อยปละละเลย บริหารงานได้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยการเพิ่มอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 แล้วนั้นยังมีอีก 2 พระราชบัญญัติที่ไม่ได้มีการให้อำนาจหน้าที่แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังที่ได้กล่าวไปในส่วนของสรุปผลการวิจัย ดังนั้นจึงควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติทั้งหมดให้มีความสอดคล้องกันและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่รองรับในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างชัดเจน

นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดของเทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) ที่ได้กล่าวว่าขั้นตอนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่การสำรวจ ค้นหาสถานที่และข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยการ หาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ของชุมชน รวบรวมข้อมูล เส้นทาง ประวัติ และความสำคัญ ของสถานที่ เพื่อเป็นข้อมูลในการประชาสัมพันธ์และหากแหล่งเดิมกำลังทรุดโทรมก็ซ่อมแซมให้คงเดิม การมีส่วนร่วมกันวางแผนพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว สร้างจิตสำนึกร่วมกัน จัดทำแผนพัฒนา และปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผนวกแผนดังกล่าวเข้ากับแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้แผนพัฒนาในแต่ละสาขาของการพัฒนา มีความเชื่อมโยงกันและสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยว การจัดให้มีการดูแลรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว วางระบบในการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สินและสุขอนามัยของที่พัก อาหาร และเครื่องดื่ม โดยการประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่และถือปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตรวจสอบบริการสาธารณะที่มีอยู่ว่า ต้องสร้างใหม่ ปรับปรุง หรือเพิ่มบริการสาธารณะใหม่ในชุมชน ทั้งระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ การจัดเก็บหรือกำจัดขยะ การจัดเก็บผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ค่าธรรมเนียมการเข้าชม การจัดทำของที่ระลึกโดยชุมชน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์นำเที่ยวในท้องถิ่น บริการที่พักอาศัยแก่นักท่องเที่ยว ร้านจำหน่ายสินค้า เป็นต้น และการจัดทำโฆษณาประชาสัมพันธ์และการตลาดการท่องเที่ยวโดยเผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวแก่สาธารณชนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จดหมาย แผ่นพับ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2557) ได้สรุปการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ใช้ การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนมีหลักการ ได้แก่ ชุมชนเป็นเจ้าของ ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองยกระดับคุณภาพชีวิต มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น และมีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน นอกจากนี้บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่าพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมี ข้อควรคำนึงที่สำคัญ ได้แก่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควรคำนึงถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวนั้นว่าจะถูกกระทบหรือถูกทำลายหรือไม่ ซึ่งจะเป็นแนวทางพิจารณาในการดูแลรักษาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และดำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมของท้องถิ่น การพัฒนาอย่างยั่งยืน ควรคำนึงถึงขีดความสามารถของชุมชนในการรับรองการท่องเที่ยวว่าจะสามารถรับรองนักท่องเที่ยวได้มากน้อยแค่ไหนจึงจะเหมาะสม ซึ่งเป็นแนวทางในการพิจารณาและกำหนดปริมาณ และมาตรฐานของการบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว พร้อมทั้งกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและพิจารณามาตรการจำกัดของนักท่องเที่ยวที่จะมาเยือนด้วย และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องคำนึงถึงประชาชนในการมีส่วนร่วมจัดการแหล่ง

ท่องเที่ยวดังกล่าวซึ่งจะทำให้คนในชุมชนได้รับผลประโยชน์อะไรบ้างจากการท่องเที่ยว และพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดังกล่าวให้ดีขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ควรมีการกำหนดระเบียบและกติกาด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อป้องกันผลกระทบของการท่องเที่ยว ควรจัดทำข้อมูลประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีในระบบฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์และการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว รวมถึงควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวเพิ่มเติมซึ่งจะทำให้ได้แนวทางเสริมสร้างศักยภาพชุมชนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรมีการเพิ่มอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ให้มีความชัดเจนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้ยังควรมีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชนของท้องถิ่น การฝึกอบรม สมาชิกชุมชน และเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ตลอดจนองค์กรชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ควรนำเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อใช้ประเมินสถานะของการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการตรวจสอบกระแสความเปลี่ยนแปลงที่จะกระทบต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยเป็นการประเมินด้วยตัวเอง (Self-Assessment Report : SAR) และมีส่วนร่วมในชุมชน เน้นส่งเสริมให้มีการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชนท้องถิ่นโดยตรง เช่น การจ้างมีค่าตอบแทนท้องถิ่น การบริจาคเงินให้กับแหล่งท่องเที่ยว การซื้อสินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชน ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งองค์กรในระดับท้องถิ่นเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเพื่อช่วยกันตรวจสอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพในท้องถิ่นเพื่อรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผ่านการจัดอบรมและเปิดให้มีเจ้าหน้าที่อาสาสมัครประจำท้องถิ่นเพื่อดูแลตรวจสอบแหล่งท่องเที่ยวและแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบทราบ เมื่อเกิดการบุกรุกหรือทำลายทรัพยากรการท่องเที่ยว

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทนำในการบำรุงรักษา อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชนโดยตรงที่มีอัตลักษณ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเรียนรู้ วิถีชีวิตและส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีความตระหนักในการรักษาศิลปวัฒนธรรมและสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2550). *มาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว*. สำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- ชุมชนท่องเที่ยว. (2557). สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2564. แหล่งที่มา: <http://www.cbti.org/?&start=0&page=1&ge=travel&categoryTravel=®ionTravel=&provinceTravel=&keyword=&search=search>
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). *บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง*. สำนักพิมพ์สถาบันพระปกเกล้า.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวธุรกิจที่ไม่มีวันตายของประเทศไทย*. ซี.พี.บุ๊คสแตนด์การ์ด.
- ประภาส อินทนปสาธน์. (2546). *การบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม กรณีศึกษา หมู่บ้านโคกโก่ง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2548). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท*. สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522. (2522, 4 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา* (ฉบับพิเศษ). เล่ม 96 ตอนที่ 72. หน้า 1.
- พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2551. (2551, 5 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 28 ก. หน้า 20.
- พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2551. (2551, 6 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 29 ก. หน้า 1.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90.
- ศิริชัย กุมารจันทร์. (2562). *กฎหมายปกครองท้องถิ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). *การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.